

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації Язан Наталії Сергіївни на тему «Кримінологічна діяльність підрозділів ювенальної превенції: особливості реалізації повноважень під час воєнного конфлікту», поданої на здобуття наукового ступеня доктора філософії в галузі знань 08 ПРАВО за спеціальністю 081 ПРАВО

На засіданні кафедри права за участі:

голови засідання – д.ю.н., професора А. Х. Степанюка;

наукового керівника – д.ю.н., професорки, Н. Є. Філіпенко;

співробітників кафедри:

завідувач кафедри д.ю.н., професор В. І. Павликівський, професор Н. Є. Філіпенко, к.ю.н, доцент, професор кафедри права С. Ю. Лукашевич, к.ю.н, доцент, професор кафедри права М. І. Фіалка, доцент, професор кафедри права Ю.Б. Данильченко, к.ю.н., старший науковий співробітник А. Є. Голубов, доцент А. О. Гордеюк, к.ю.н., доцент С. Ф. Гуцу, к.ю.н, доцент Г. Ю. Канішев, к.ю.н, старший дослідник, доцент кафедри права В. Р. Остропілець, к.ю.н, доцент А. М. Стебелев, к.ю.н, доцентка Н. А. Федосенко, ст. викл. І. Ю. Тур, завідуючий відділом аспірантури та докторантури, к.ю.н, доцент В. Б. Селевко, к.ю.н., ст.викл. О. О. Андрєєва, к.ю.н., ст.викл. К. Є. Шевелев, асистентка В. М. Турська, провідна інженерка Т. М. Лазарева, старший лаборант В. Л. Ємець, відбулася публічна презентація дисертаційної роботи **Язан Наталії Сергіївни на тему «Кримінологічна діяльність підрозділів ювенальної превенції: особливості реалізації повноважень під час воєнного конфлікту».**

На підставі обговорення змісту презентації дисертаційної роботи, ухвалено висновок про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації (результати голосування – одноголосно).

1. Актуальність теми дослідження. Гарантування прав, забезпечення потреб і створення сприятливого середовища для розвитку неповнолітніх є основоположним завданням державної політики кожної країни. Це визначає пріоритетність соціального захисту та підкреслює важливість формування умов, що сприяють благополуччю молодого покоління. Визначення цього пріоритету ґрунтується на глибокому розумінні того, що майбутнє суспільства безпосередньо залежить від рівня життя, розвитку та виховання молодого покоління. Лише за умов забезпечення всебічного розвитку особистості, дотримання прав дітей та створення можливостей для реалізації їхнього потенціалу можна говорити про формування України як демократичної, правової та сучасної європейської держави, орієнтованої на добробут своїх громадян.

Військові конфлікти призводять до зниження рівня соціального захисту, загострюють стресові ситуації та підвищують ризики сексуальних злочинів і експлуатації неповнолітніх. У цьому контексті підрозділи ювенальної превенції відіграють ключову роль як спеціалізований суб'єкт кримінологічної діяльності, спрямованої на захист прав дітей. Значні зміни у функціонуванні системи ювенальної превенції, її завданнях та повноваженнях вимагають суттєвих трансформацій не лише у структурі, а й в організації роботи її представників.

Отримані під час проведення дисертаційного дослідження результати вирішують конкретне наукове завдання, що має істотне значення для подальшого розвитку й удосконалення та адаптації підрозділів ювенальної превенції Національної поліції України до роботи в умовах воєнного стану.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Тема дисертаційного дослідження узгоджується з Пріоритетними напрямками фундаментальних та прикладних наукових досліджень у галузі права, встановленими Національною академією правових наук України. Окрім того тема відповідає Основним науковим напрямкам та найважливішим проблемам фундаментальних досліджень у галузі природничих, технічних, суспільних і гуманітарних наук Національної академії наук України на 2019–2023 роки, затвердженим постановою Президії Національної академії наук України від 30 січня 2019 року № 30, а саме підпункту 3.4.2.7 (Кримінальне право, кримінологія, судоустрій) та Національній стратегії реформування системи юстиції щодо дітей на період до 2023 року (схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України 18 грудня 2018 р. № 1027-р).

Тема дисертаційного дослідження затверджена Вченою радою Національного аерокосмічного університету «Харківський авіаційний інститут» зі змінами від «21» лютого 2024 р. (Протокол № 8).

3. Наукова новизна отриманих результатів.

1. розроблено концептуальну модель, яка системно охоплює аспекти діяльності підрозділів ювенальної превенції, зокрема в умовах підвищених ризиків, спричинених війною;

2. наведено авторське визначення поняття «засади кримінологічної діяльності підрозділів ювенальної превенції» у широкому та вузькому значеннях;

3. запропоновано для впровадження поняття «ювенальна технологія – цілісна, впорядкована система кримінологічних дій, яка базується на інтеграції зусиль підрозділів ювенальної превенції та інших суб'єктів кримінологічної діяльності та передбачає комплексне та поетапне впровадження профілактичних, соціально-реабілітаційних і виховних заходів, спрямованих на всебічний захист прав і законних інтересів неповнолітніх, що опинилися у складних життєвих обставинах» та запропоновано поділити її на декілька

напрямів: кримінально–правові, кримінально–процесуальні, кримінально–виконавчі, соціально–реабілітаційні та виховно–педагогічні;

4. запропоновано створення міжвідомчого нормативно-правового акту з питань регламентації звітності стосовно результатів запобігання правопорушенням проти неповнолітніх та результатів подальшої роботи з їх підтримки та реабілітації;

5. описано взаємодію підрозділів ювенальної превенції із суб'єктами, що діють у сфері забезпечення та захисту прав неповнолітніх;

6. встановлено низку важливих особливостей, які забезпечують високу ефективність міжнародних моделей діяльності ювенальних підрозділів у сучасних умовах, зокрема цифрові технології, просвітницька складова, підтримка неповнолітніх та їх сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, взаємодія з громадою, закладами освіти, волонтерами, органами місцевого самоврядування та міжнародними донорами;

7. розроблено концептуальну модель морально-етичних основ здійснення правосуддя в кримінальних провадженнях, яка містить стратегічні напрями інтеграції етичних стандартів до судової системи України, забезпечуючи її відповідність демократичним принципам і міжнародним стандартам правосуддя, що включає їх структуру і методику їх оцінювання.

4. Теоретичне та практичне значення результатів роботи.

Висновки та результати дослідження мають значення для кримінально-правової науки й практики, оскільки можуть бути використані:

– у науково–дослідній сфері ці результати, які в сукупності становлять цілісне знання про кримінологічну діяльність підрозділів ювенальної превенції, можуть бути основою для подальшої розробки відповідних проблем протидії злочинності;

– у галузі правотворчості висновки, пропозиції та рекомендації, сформульовані в дисертації, можуть бути використані для підготовки й уточнення низки законодавчих та підзаконних актів у сфері організації та здійснення кримінологічної діяльності підрозділів ювенальної превенції;

– у правозастосовній діяльності використання одержаних результатів дозволить підвищити ефективність процесів і процедур організації та здійснення кримінологічної діяльності підрозділів ювенальної превенції (Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у практичну діяльність підрозділів ювенальної превенції Дніпропетровської області від 05.09.2024, Акт впровадження результатів дисертаційного дослідження у практичну діяльність підрозділів ювенальної превенції Донецької області від 03.09.2024);

в освітньому процесі матеріали дисертації доцільно використовувати при підготовці підручників та навчальних посібників із дисциплін «Кримінологія», «Кримінологія та профілактика злочинів» тощо.

5. Апробація/використання результатів дисертації.

Результати досліджень автора обговорювались на наступних конференціях:

1. Язан Н. С. (2022) Окремі питання захисту прав дітей в українському законодавстві. Proceedings of IX International Scientific and Practical Conference Lviv, Ukraine 28–30 November 2022 Lviv, Ukraine 2022 3 UDC 001.1 The 9th International scientific and practical conference “Modern research in world science” (November 28–30, 2022) SPC “Sci-conf.com.ua”, Lviv, Ukraine. 2022. 1977 p. ISBN 978–966–8219–86–3. URL: <https://sci-conf.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/MODERN-RESEARCH-IN-WORLD-SCIENCE-28-30.11.2022.pdf>

2. Язан Н. С. (2022) Впровадження медіації працівниками з ювенальної превенції ГУНП в Донецькій області. Актуальні питання вдосконалення судово-експертної та правоохоронної діяльності : збірник матеріалів засідання № 4 постійно діючої Міжнародної науково-практичної конференції (м. Кропивницький, 16 грудня 2022 р.). Кропивницький: ТОВ «Центрально-Українське видавництво», 2022. 472 с. УДК 343.98+351.74](082+083.97) URL: https://ndekc-kirovograd.org.ua/wp-content/uploads/2023/016_16.12.22.pdf

3. Язан Н. С. (2023) Сексуальне насильство стосовно дітей під час військових дій в Україні. Сучасний стан та перспективи розвитку науки, освіти і технологій: збірник тез доповідей міжнародної науково-практичної конференції (Полтава, 3 січня 2023 р.): у 2 ч. Полтава: ЦФЕНД, 2023. Ч. 1. 55 с. УДК 33 ББК 65 URL: <http://www.economics.in.ua/2023/01/3-1.html>

4. Язан Н. С. (2023) Вплив фонових кримінологічних явищ на рівень та стан злочинності неповнолітніх. Актуальні проблеми та перспективи розвитку юридичної науки, освіти та технологій у XXI столітті в дослідженнях молодих учених: збірник матеріалів доповідей учасників всеукраїнської науково-практичної конференції. (Харків, 3 березня 2023 р.). Харків, 2023. 165 с. URL: <https://dspace.library.khai.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/4874/Yazan.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

5. Язан Н. С. (2023) Підтримка внутрішньо переміщених осіб (дітей та дорослих) правоохоронними органами на прикладі Закарпатської області. Забезпечення стійкості у складних умовах: збірник матеріалів доповідей учасників міжнародної міждисциплінарної науково-практичної конференції. (Харків – Брістоль, 08 червня 2023 р.). Харків, 2023. 258 с. DOI: <https://doi.org/10.32620/BRCE.23>. URL: <http://dspace.library.khai.edu/xmlui/handle/123456789/5457>

6. Язан Н., Філіпенко Н. (2023) Міжнародний досвід протидії організованій злочинності у сфері сексуального насильства та експлуатації дітей. Актуальні питання судової експертизи і криміналістики: зб. мат-лів міжнар. наук.-практ. конф. з нагоди 100-річчя Національного наукового центру «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» (Харків,

10.11.2023). Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М.С. Бокаріуса», 2023. С. 383–386. URL: <http://www.ndekc.lviv.ua/pdf/c05122023.pdf>

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації:

1. Язан Н., Філіпенко Н. (2024) Засади безпеки навчальних закладів України як елементу сектору критичної інфраструктури. Міждисциплінарний дискурс: стійкість критичної інфраструктури [Електронний ресурс] : тези доповідей науково–практичної конференції, 14 травня 2024 року, Харків / Міністерство освіти і науки України, Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут». – Харків : ХАІ, 2024. С. 144–150. URL: <https://khai.edu.ua/news/naukovo–praktichna–konferenciya–miizhdisciplinarnij–diskurs–stijkist–kritichnoi–infrastrukturi/>

2. Наталія Язан (2024) Навчання в безпеці: нова реальність для української освіти. Пропілеї права та безпеки : наук. журнал / Ред. кол. Н. Є. Філіпенко, С. Ю. Лукашевич, Т.М. Лазарева та ін. – Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «Харківський авіаційний інститут» № 5 (2024) С. 92–94. URL: <http://nti.khai.edu/ojs/index.php/PLS/article/view/pls.2024.5.26>

6. Дотримання принципів академічної доброчесності

За результатами науково-технічної експертизи дисертація Язан Наталії Сергіївни визнана оригінальною роботою, яка виконана самостійно і не містить елементів фальсифікації, компіляції, фабрикації, плагіату та запозичень. Текст рукопису дисертаційної роботи не містить ознак академічного шахрайства. Перевірка змісту основних розділів дисертації на наявність текстових запозичень в системі «TURNITIN», в порівнянні з джерелами в мережі Інтернет запланована на 20.05.2025.

7. Перелік публікацій за темою дисертації із зазначенням особистого внеску здобувачки.

За результатами досліджень опубліковано 4 наукові публікації, у тому числі:

1. Наталія Язан (2024) Поняття та зміст кримінологічної діяльності підрозділів ювенальної превенції. Архів кримінології та судових наук : наук. журн. Харків : ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», 2024. №. 10 2024. URL: <https://archive–criminology.com.ua/index.php/journal/issue/view/10/10>

2. Наталія Сергіївна Язан (2024) Ювенальна превенція для внутрішньо переміщених осіб: організаційно–тактичні засади. ISSN2304–4756. Вісник кримінологічної асоціації України. 2024. №1 (31). С. 898–910. URL: <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/307/308>

3. Наталія Сергіївна Язан (2024) Нормативно–правове забезпечення кримінологічної діяльності ювенальної превенції. ISSN2304–4756. Вісник кримінологічної асоціації України. 2024. №2 (32). С. 739–756. URL: <https://vca.univd.edu.ua/index.php/vca/article/view/304/304>.

4. Nataliia Filipenko, Viktor Shevchuk, Serhii Lukashevych, Nataliia Yazan, and Olena Slipets (2024) Legal and Psychological Principles of Preventing Sexual Violence Against Children: International Experience and Realities of Ukraine. Integrated Computer Technologies in Mechanical Engineering – 2023. 978–3–031–60548–2, ICTM 2023, Volume II, LNNS 996, paper approval (557515_1_En, Chapter 21). Pages pp. 271–300. URL: [https://link.springer.com/chapter/10.1007/978–3–031–60549–9_21](https://link.springer.com/chapter/10.1007/978-3-031-60549-9_21)

8. Висновок наукового керівника

Виконання індивідуального навчального плану, індивідуального плану наукової роботи, досягнення результатів навчання за відповідною освітньо-науковою програмою та написання дисертації Язан Наталії Сергіївни – вважаю успішним. Дисертаційна робота є результатом самостійного дослідження, завершеною науковою працею, яка містить наукову новизну. Вона виконана на належному науковому рівні та відповідає встановленим вимогам до дисертацій докторів філософії, і може бути рекомендована до захисту, а її авторка Язан Наталія Сергіївна, до присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 081 Право.

Вважаємо, що дисертаційна робота Язан Наталії Сергіївни на тему «Кримінологічна діяльність підрозділів ювенальної превенції: особливості реалізації повноважень під час воєнного конфлікту», подана на здобуття наукового ступеня доктора філософії відповідає вимогам Порядку присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44). Відтак, може бути представлена до захисту в разовій спеціалізованій вченій раді для присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 08 Право за спеціальністю 081 Право.

Головуючий
на засіданні кафедри права
Національного аерокосмічного
університету
«Харківський авіаційний інститут»,
доктор юридичних наук,
професор

Анатолій СТЕПАНЮК